

D.Gr. CONSTANTINESCU
Margareta CONSTANTINESCU
Elena HAȚIEGANU

DICTIONAR ETIMOLOGIC

al

denumirilor științifice ale plantelor superioare din România

EDITURA UNIVERSITĂȚII „TITU MAIORESCU” • EDITURA HAMANGIU
BUCUREȘTI, 2015

Prof. univ. Dr. **D. Gr. CONSTANTINESCU**
Membru al Academiei de Științe Medicale Române
Membru corespondent al Academiei Naționale de Farmacie Franța

Dr. farm. **Margareta CONSTANTINESCU**

Prof. univ. Dr. **Elena HAȚIEGANU**
Membru al Academiei de Științe Medicale Române
Membru corespondent al Academiei Naționale de Farmacie Franța

DICȚIONAR ETIMOLOGIC

al

DENUMIRILOR ȘTIINȚIFICE ALE PLANTELOR SUPERIOARE DIN ROMÂNIA

EDITURA UNIVERSITĂȚII „TITU MAIORESCU“

EDITURA HAMANGIU

București, 2015

Copyright@2015 Editura Universității Titu Maiorescu

Editură recunoscută C.N.C.S.I.S.

Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate editurii și autorilor.

Nicio parte din această lucrare nu poate fi reprodusă, stocată sau transmisă indiferent prin ce formă, fără acordul prealabil scris al autorilor.

Editura Universității Titu Maiorescu București

Telefon: 021.330.10.50

Fax: 021.311.22.97

www.utm.ro

Editura Hamangiu SRL

Str. Col. Popeia nr. 36, sector 5, București, O.P. 5, C.P. 91

Tel./Fax: 021.336.04.43; 31.805.80.21

Vânzări: 021.336.01.25; 031.425.42.24

E-mail: redactie@hamangiu.ro; distributie@hamangiu.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CONSTANTINESCU, D. GR.

**Dicționar etimologic al denumirilor științifice ale plantelor
superioare din România / D. Gr. Constantinescu, Margareta
Constantinescu, Elena Hațieganu. - București : Editura Universității Titu
Maiorescu ; Editura Hamagiu, 2015**

Bibliogr.

ISBN 978-606-767-008-0

ISBN 978-606-27-0518-3

I. Constantinescu, Margareta

II. Hațieganu, Elena

81'374.2:811.135.1'373.6:582=135.1

81'374.4=135.1

„E bine să cinstim temeliile vechi, dar să nu renunțăm la dreptul de a mai începe ceva din temelii“

Goth: *Maxime și reflecții*

Cuvânt introductiv

Acest dicționar etimologico-botanic, primul de la noi cu un atare conținut, precizează – pe baza unei largi și complexe documentații – originea denumirilor științifice ale **genurilor** cărora le aparțin speciile de plante superioare (cormofite), spontane și de cultură, existente în vegetația spațiului geografic firesc al patriei noastre și indicate atât de valoroasa lucrare „Flora Republicii Socialiste România“ (Flora României), cât și de alte publicații de la noi din acest domeniu.

Ne-am mărginit, la fel ca și alți cercetători de peste hotare, să elucidăm numai originea științifică a numelor genurilor care, spre deosebire de ale epitetelor specifice, sunt termenii nomenclaturii binominale a plantelor care au ridicat numeroase probleme și a căror rezolvare uneori a condus la rezultate diferite. În ceea ce privește etimologia denumirii științifice a epitetelor specifice subliniem că ele sunt în general adjective calificative latine, fără echivocuri, ce se acordă gramatical cu numele genului și a căror accepțiune este precizată în diversele dicționare latine.

Ținând seama de recomandările conferințelor și congreselor internaționale recente de botanică am indicat grafia fiecărei denumiri științifice de gen cu semnele diacritice corespunzătoare foneticii latine, aspect care în publicațiile de taxonomie vegetală din țara noastră s-a ținut seama în mai mică măsură, uneori chiar deloc. De asemenea, ori de câte ori a fost cazul, am precizat pe baza datelor recente, autorul căruia îi revine prioritatea stabilirii denumirii științifice a genului respectiv menționând în paranteză pe cel necorespunzător precedat de adverbul latin **non**, după cum se poate observa din următoarele exemple: **Abutilon** Mill. (non Adans), **Vaccária** N.M. Wolf (non DC, non Medik).

În cuprinsul acestui dicționar toți termenii grecești au fost transcriși cu caractere latine.

Precizăm că prin „**Flora României**“ am desemnat „Flora Republicii Socialiste România“ editată de Academia Română (1952-1976).

În urma cercetării Florei României și a altor lucrări similare de la noi se constată că pe întreg teritoriul locuit de români au fost identificate circa o mie de genuri de cormofite, dintre care aproximativ opt sute sunt spontane, iar restul de cultură; de asemenea, mai reiese că pentru fiecare gen, alături de denumirea lui științifică internațională, se mai menționează și unul sau mai multe sinonime, însă etimologia lor ne-a preocupat în mai mică măsură.

Din examinarea de ansamblu a publicațiilor române, cu predilecție de taxonomie vegetală, reiese că în trecut originea denumirii științifice a genurilor de cormofite a format pentru botaniștii noștri o preocupare sporadică, excepție făcând Marcel Brandză care în lucrarea sa „Flora ilustrată a plantelor lemnoase din România“ a indicat etimologia denumirii științifice a „arborilor, arbuștilor și micilor arboriși spontani și cultivați din țara noastră“, însă, din păcate, majoritatea dintre aceste etimologii dovedindu-se necorespunzătoare.

Competentului colectiv de autori care au elaborat „**Flora României**“ le revine meritul de a fi abordat, **dar nu în totalitatea ei**, și problema originii denumirii științifice a unora dintre genurile de cormofite, însă studiile noastre ne-au demonstrat că și în acest caz multe dintre aceste etimologii sunt necorespunzătoare. Nu trebuie însă să surprindă acest aspect deoarece la aceeași concluzie am ajuns în urma cercetării și a altor lucrări similare de mare autoritate științifică și largă utilizare, cum sunt: Flora descriptivă și ilustrată a Franței (5), Flora ilustrată a Europei centrale (11), Flora URSS (13) etc. Fără îndoială că autorii care au elaborat aceste flore, la fel ca și cei români, s-au folosit, direct sau indirect, în majoritatea cazurilor, de „Dicționarul etimologic“ al lui Greg Christian Wittstein (19), tipărit la Ansbach în 1852; această lucrare, ce conține peste o mie de etimologii de denumiri științifice de genuri și de alți termeni botanici, a fost considerată până în prima jumătate a secolului nostru ca cea mai documentată publicație din acest domeniu. Cercetările din ultimele decenii, în schimb, au demonstrat că numeroase etimologii sunt eronate; iar aceste laturi negative ale dicționarului lui Wittstein trebuie atribuite faptului că el, la fel ca și alți autori din trecut cu asemenea preocupări, nu au avut posibilitatea să se documenteze atât de temeinic ca cei de astăzi.

Realizarea acestui dicționar etimologico-botanic ne-a solicitat muncă de durată și de loc ușoară în vederea conspectării diferitelor publicații, fie ele lucrări de specialitate, fie dicționare, lexicoane și glosare de diferite profiluri și supunerea în final a datelor obținute la un serios examen critic. De asemenea, tot în acest scop, am cercetat și marile opere literare ale antichității greco-romane, dintre care amintim: Iliada și Odissea lui Homer, Eneida lui Vergiliu (Virgiliu), Metamorfozele și Fastele lui Ovidiu și altele. În ansamblul lor toate aceste rezultate ne-au permis să precizăm cu suficientă certitudine etimologiile denumirilor științifice ale genurilor de plante superioare din România, care prin poziția sa geografică și condițiile ei pedoclimatice are o floră dintre cele mai caracteristice și variate ale continentului european.

Am căutat ca acest dicționar etimologico-botanic să fie realizat într-o formă corectă și folositoare atât specialiștilor, cât și cadrelor didactice și studenților de la facultățile noastre, în al căror plan de învățământ se prevede sistematica vegetală. Spre deosebire de ceea ce reiese în urma examinării publicațiilor cu conținut similar din țară și de peste hotare, dicționarul nostru relevă că majoritatea etimologiilor incluse în el nu se mai rezumă la definiții sumare, ci sunt mult mai amplu prezentate, fiind bazate pe numeroase date enciclopedice, cu scopul de a le fundamenta certitudinea și a le face accesibile unui public mult mai larg, dornic de a-și făuri o cultură generală.

După cum am stabilit la începutul cuvântului introductiv, acest dicționar este prima lucrare căreia îi revine rolul de a umple golul existent în literatura botanică din țara noastră, iar prin tipărirea sa România va fi printre puținele țări, dacă nu unica, în care s-a realizat o asemenea lucrare ce prezintă totalitatea etimologiilor denumirilor științifice ale plantelor spontane și de cultură specifice unui teritoriu geografic bine delimitat.

AUTORII